

identificar la resta de produccions atribuïdes a aquest mestre. Un altre dels trets distintius d'aquesta obra són els vint-i-nou esbossos que es troben al seu anvers, fets pel mateix Bernat Martorell en cartró i guix. Potenciant la significació del retaule, aquest s'exhibeix a l'exposició d'una manera molt especial i que segurament no s'havia fet mai abans: es mostra desmuntat, de manera que s'accedeix per primera vegada a les dues cares d'aquesta obra, i hom pot observar així, més directament, el traç personal de l'artista.

Al mateix temps, a l'exposició hi apareixen altres peces de Bernat Martorell —provinents de diferents institucions catalanes— que ens ajuden a dibuixar la trajectòria i l'evolució que seguí l'artista al llarg de la seva vida. Sota el títol de «Coetanis il·lustres», la mostra també presenta l'obra d'altres artistes gironins, com Joan Antigó, Honorat Borrassà i Francesc Vergós, contemporanis de Martorell i constituents de l'anomenada Escola de Girona.

Sense cap mena de dubte aquesta exposició és una bona oportunitat per conèixer més a bastament la nostra història i per entendre més exhaustivament quins han

estat els precedents del nostre art. L'estil de Bernat Martorell brilla pel seu detallisme, per la seva seguretat en la constitució del dibuix i pel seu peculiar ús del color.

El resultat és una aproximació immediata a la cultura i l'art d'un gòtic llunyà.

Tanmateix, aquesta exposició ens mostra com Bernat Martorell i els seus coetanis ens han deixat un llegat artístic que, tot i remot, també pot trobar alguns referents en l'art dels nostres dies.

Ibet Vila i Tràfach

Turisme rural i patrimoni a Besalú

El divendres 15 i el dissabte 16 de novembre de 2002 va tenir lloc a Besalú el segon Seminari de Turisme Rural a Catalunya, dedicat en aquesta edició a la museïtzació dels nuclis urbans.

Les entitats organitzadores (la Fundació d'Estudis Superiors d'Olot, l'Institut del Patrimoni Cultural de la Universitat de Girona i l'Ajuntament de Besalú) van voler amb aquesta iniciativa crear un fòrum on professionals de diverses branques poguessin posar en comú, de manera

sintètica i distesa, les seves experiències en el camp de la gestió patrimonial orientada al turisme, amb una especial atenció als temes de patrimoni rural.

El seminari, que tenia una seixantena d'inscrits de procedències diverses, s'estructurava en una sèrie de ponències

Les plaques de la memòria

El mes d'agost de l'any passat, la revista *Recull* denunciava que havia desaparegut, al carrer Ample de Blanes, la placa col·locada l'any 1989 per assenyalar la casa on va viure Joaquim Ruyra. També a Cadaqués, per no se sap quina raó, ha desaparegut fa temps sense deixar rastre la placa col·locada l'any 1982 a la casa on va néixer Carles Rahola.

A Girona, l'any 1996, en una acció encaminada a fixar la memòria històrica de la ciutat, es van col·locar plaques a les cases nats de Fidel Aguilar, Ferran Agulló, Joan Badia, Aurora Bertrana, Joaquim Botet i Sisó (en un lloc equivocat), Ricard Guinó, Rafael Masó, Miquel de Palol, Lluís Pericot, Joaquim Ruyra, Santiago Sobrequés, Joaquim Vayreda, Jaume Vicens Vives i Narcís Xifra Masmijtjà. Al cap de set anys, les plaques que no han estat ateses particularment per algú veí de l'immoble presenten un aspecte lamentable, perquè cap servei municipal s'ha ocupat mai de mantenir-les netes. La de Narcís Xifra ha desaparegut a causa d'unes obres, la de Botet i Sisó roman en el lloc erroni i encara està per fer la que recordaria el lloc de naixement de Xavier Montsalvatge, mort l'any 2002. Tampoc no s'ha aprofitat el centenari de Camil Geis per honorar-lo amb una placa a la seva casa del Pont Major.

No ens podem pas queixar del desinterès general pel passat si no ens hem esforçat a fer-lo present. Els pobles, com les persones, han de tenir memòria; ho deia Ramon Llull a *Blanquerna*: «Recordar nos convé d'on som venguts». A *Tirant lo Blanc* es pot llegir que «la princesa estigué tres hores sense recordar-se», perquè, en el llenguatge de l'època, perdre el record equivalia a perdre els sentits. També per als pobles la pèrdua de la memòria és semblant al desmai, a l'afluixament de la identitat i de la sensibilitat. Els pobles sense memòria acaben per perdre la història, i oblidar el passat és una mala manera de construir el futur.

Narcís-Jordi Aragó

que es van estendre durant tot el divendres i el matí de dissabte. D'aquestes, es pot dir que les tres primeres revestien un caràcter més general i teòric: Dolors Vidal (Escola Universitària de Turisme, UdG), va incidir en les diferents dimensions que podia prendre el fenomen del turisme rural, Josep Manel Rueda (Museu d'Art de Girona) va resseguir la història de les musealitzacions de patrimoni immoble i va recordar la necessitat de democratit-

zació i de rendibilitat social d'aquests béns, i finalment José Antonio Donaire (UdG) va advertir del perill de banalització de les cultures rurals si són sotmeses a una musealització acrítica i orientada només al benefici turístic. Les altres comunicacions (Javier Díaz, de l'Asociación Cultural Parque del Maestrazgo, de Terol; Martirià Figueras, d'Enginyeria Aspecte; Jordi Padró, de STOA, Propostes culturals i Turístiques, SL; Jaume Sureda i altres,

UIB) van servir per veure diversos casos de tractament del patrimoni orientat al turisme des de diferents òptiques, des de la universitat a l'empresa privada, i posar-les en relació amb les propostes teòriques inicials. Finalment, la taula rodona dedicada a «Besalú, museu obert», va resituar moltes de les problemàtiques plantejades en el marc de la vila que acollia el seminari.

La principal fita d'aquesta reunió fou aconseguir que especialis-

tes tant en patrimoni com en turisme s'asseguessin en una mateixa taula a posar en comú una sèrie de perspectives que, tot i que comunes, com es va demostrar, sovint s'enfoquen exclusivament des d'un o altre camp. En paraules de Gabriel Alcalde, director de l'IPAC, trobades interdisciplinàries d'aquesta mena resulten bàsiques i necessàries per al correcte desenvolupament i ús del patrimoni del nostre país.

Marc Sureda

De la partitura a l'hipermercat

Discogràficament parlant, semblava que a Girona només servíem per insuflar alè vital al rock, el pop, les havaneres, la sardana o la cançó d'autor, amb camins fressats per il·lustres noms indígenes. En canvi, els intèrprets de música clàssica havien de transitar per viaranyes llunyanes, i pitjor ho tenien si volien tirar endavant una carrera de solista. Per sort, el panorama ha canviat prou. Enguany, per exemple i per fer una mica de recompte, Carles Lama i Sofia Cabruja van presentar el seu disc compacte amb obres per a piano a quatre mans de Schubert, Brahms i Debussy. Si el romanticisme va quedar ben atès, la música instrumental del barroc tampoc no es pot queixar, mercès al recent treball del quintet Almodis, integrat en la seva major part per intèrprets de corda gironins. Darrerament, la mezzosoprano Títou Frauca i la pianista Medín Peiron han publicat un nou treball en el qual destaquen, gairebé a tall d'homenatge pòstum, les bellíssimes *Cinco canciones negras* del compositor d'arrels gironines Xavier Montsalvatge. És al forn, si no és que a hores d'ara ja n'ha sortit, el darrer compacte del grup La Cantoria, que recull peces vocals de períodes ben diversos. Sense voluntat de ser exhaustiu, tan sols aquesta mostra és un ventall d'estils i interessos diversos que retrata el digne nivell de la interpretació musical gironina en aquests àmbits.

A la florida de tanta producció, tot sigui dit, hi ha ajudat la simplificació del procés d'edició discogràfica, que permet obtenir bons resultats amb costos assequibles. Així mateix, també ha estat essencial la presència d'estudis de gravació locals tècnicament molt ben equipats. El que sí que resta encara pendent és la distribució d'aquestes produccions. Comparades amb les iniciatives, més o menys reeixides, de les editorials gironines de llibres, que jo sàpiga ningú no ha gosat plantar-se com a editora discogràfica que assegurí uns canals comercials prou eficients per inserir-se amb normalitat dins el mercat. Per això molts dels discos esmentats s'han de confiar d'institucions diverses per sortir al carrer, institucions que no tenen ni canals ni prou interès perquè aquestes produccions es trobin, per exemple, a qualsevol superfície comercial. Es busquen, doncs, empresaris imaginatius.

Josep Pujol i Coll

El pont de Besalú

